

FRICA

TRUMP LA CASA ALBĂ

BOB WOODWARD

Traducere din limba engleză de
GABRIEL TUDOR

București
2019

Editura Litera

O.P. 53; C.P. 212, sector 4, București, România
tel.: 021 319 63 90; 031 425 16 19; 0752 548 372

e-mail: comenzi@litera.ro

Ne puteți vizita pe

Frica. Trump la Casa Albă

Bob Woodward

Copyright © 2019 Grup Media Litera

pentru versiunea în limba română

Toate drepturile rezervate

Traducere din limba engleză:

Gabriel Tudor

Editor: Vidrașcu și fiii

Redactori: Aloma Ciomâzgă-Mărgărit, Georgiana Harghel

Corector: Ionel Palade

Copertă: Flori Zahiu

Tehnoredactare și prepress: Anca Suciu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
WOODWARD, BOB

Frica. Trump la Casa Albă/ Bob Woodward; trad.: Graal Soft/ Gabriel Tudor. – București: Litera, 2019

ISBN 978-606-33-3476-4

I. Soft, Graal. (trad.)

821.111

Cuprins

Notă personală a autorului	9
Notă către cititor	11
Prolog	13
Capitolul 1-42.....	21
Mulțumiri	455
Note	459
Credite foto	495
Indice.....	497

Pre-decisional/Deliberative

September 5, 2017

His Excellency Moon Jae-in
 President of the Republic of Korea
 The Blue House
 Seoul
 Republic of Korea

His Excellency Kim Hyun-chong
 Minister for Trade
 Ministry of Trade, Industry and Energy
 402 Hannuri-daero
 Sejong-si 30118
 Republic of Korea

Dear Sirs:

The United States-Korea Free Trade Agreement (Agreement), in its current form, is not in the overall best interests of the United States economy. Thus, in accordance with Article 24.5 of the Agreement, the United States hereby provides notice that it wishes to terminate the Agreement. As prescribed by the terms of Article 24.5, the Agreement shall terminate 180 days after the date of this notice. During this period, the United States is prepared to negotiate with the Republic of Korea on economic issues of concern to both countries.

Respectfully,

Donald J. Trump
 President of the United States

Robert E. Lighthizer
 United States Trade Representative

Schita scrisorii din 5 septembrie 2017, adresată președintelui Coreei de Sud, prin care SUA își declarau retragerea din acordul de comerț cu această țară. Gary Cohn a luat-o de pe biroul președintelui Trump, din Biroul Oval, pentru ca această scrisoare să nu poată fi semnată și trimisă.

CAPITOLUL 1

În august 2010, cu șase ani înainte să preia frâiele campaniei prezidențiale victorioase a lui Donald Trump, Steve Bannon, un producător de filme politice conservatoare, pe atunci în vîrstă de 57 de ani, a primit un telefon.

– Ce program ai mâine? l-a întrebat David Bossie, anchetator și activist conservator republican cu o bogată experiență în Camera Reprezentanților, care vânase scandalurile în care fuseseră implicați Bill și Hillary Clinton timp de aproape două decenii.

– Omule, montez nenorocitele astea de filme pe care le fac pentru tine, i-a răspuns Bannon.

Alegerile intermediere pentru Congres din 2010 se apropiau cu pași repezi. Era apogeul mișcării Tea Party, iar republicanii erau pe val.

– Dave, vorbesc serios, am de lansat încă două filme. Acum le editez. Muncesc 20 de ore pe zi la Citizens United (comitetul de acțiune politică presidat de Bossie, unde Bannon își realiza filmele împotriva soților Clinton).

- N-ai putea veni cu mine la New York?
- Pentru ce?
- Să ne întâlnim cu Donald Trump, l-a anunțat Bossie.
- De ce?
- Se gândește să candideze la președinție.
- În ce țară? a întrebat ironic Bannon.

Dar Bossie nu glumea. El se întâlnea și lucra cu Trump de câteva luni, iar acum acesta îi solicitase o întâlnire.

– Amice, n-am timp de pierdut, i-a răspuns Bannon. Donald Trump n-o să candideze niciodată la președinție. Las-o baltă!

Împotriva lui Obama? Nu, las-o baltă! N-am timp de asemenea prostii.

– Nu vrei să te întâlnești cu el?

– Nu, nu sunt deloc interesat de o asemenea întâlnire.

Trump îi acordase cândva lui Bannon¹ un interviu de 30 de minute pentru emisiunea pe care acesta o realiza la un post de radio, duminica, intitulată *The Victory Sessions*. Emisiunea, considerată drept „spectacolul radiofonic al omului înțelept“, fusese difuzată inițial la Los Angeles, apoi câștigase audiență națională.

– Tipul nu e serios, a spus Bannon.

– Eu cred că e serios, a insistat Bossie. N-avem nimic de pierdut dacă mergem să ne întâlnim cu el.

Trump era vedetă de televiziune și era gazda unei emisiuni faimoase, *The Apprentice*, care fusese săptămâni la rândul cel mai urmărit program la NBC.

În cele din urmă, Bannon a acceptat să meargă la New York, în Trump Tower.

El și Bossie au urcat până la sala de conferințe, de la etajul 26. Trump i-a întâmpinat cu căldură, apoi Bossie l-a anunțat că pregătise o prezentare detaliată. Era un tutorial.

Prima parte, a arătat el, expunea modul în care Trump putea candida în alegerile primare din Partidul Republican și cum se putea impune. A doua parte ilustra strategia de campanie pentru președinția Statelor Unite, împotriva lui Barack Obama. El a descris tehniciile electorale standard, apoi a discutat despre procesul electoral și despre alte probleme importante. Bossie era un conservator tradiționalist, pledând pentru o putere limitată a administrației asupra cetățenilor, iar mișcarea Tea Party îl luase cu totul prin surprindere.

Era un moment important în politica americană, susținea Bossie, iar populismul Tea Party lua amploare în toată țara.

Omul de rând căpătase glas. Populismul era o mișcare la firul ierbii, menită să destrame statu-quoul politic în favoarea celor mulți.

– Eu sunt om de afaceri, le-a reamintit Trump. Nu sunt un profesionist în ale politicii, nu știu să atac ierarhiile în politică.

– Domnule Trump, dacă aveți de gând să candidați la președinție, i-a atras atenția Bossie, trebuie să știți o multime de lucruri importante și o multime de lucruri mărunte.

Lucrurile mărunte erau respectarea termenelor din campanie, regulile pentru alegerile primare în diferitele state – genul acesta de amănunte.

– Trebuie să cunoașteți tactici diplomatici și cum să-i cuceriti pe delegați. Dar, mai întâi, i-a spus Bossie, trebuie să înțelegeți mișcarea conservatoare.

Trump a dat din cap aprobator.

– Și aveți unele probleme în chestiuni importante, a continuat Bossie.

– N-am nici un fel de problemă în chestiunile importante, i-a replicat Trump. Despre ce vorbești?

– Mai înainte de toate, nu a existat niciodată un republican care să câștige alegerile primare și să nu fie militant antivort, a zis Bossie. Și, din nefericire, dumneavoastră sunteți un susținător declarat al politicii proavort.

– Și ce înseamnă asta?

– Se știe că i-ați susținut finanțar pe cei care milităzează pentru avort împotriva candidaților care nu sunt pro-viață. Ați făcut declarații în acest sens. Trebuie să fiți împotriva avorturilor, nu să le sprijiniți.

– Dar sunt împotriva avorturilor, a răspuns Trump. Sunt pro-viață.

– Dovezile demonstrează contrariul.

– Asta se poate rezolva, a spus Trump. Spune-mi doar ce să fac. Sunt... cum ai zis? Pro-viață? Sunt pro-viață, pe cuvânt!

Bannon a fost surprins de talentul actoricesc al lui Trump și, pe măsură ce discuția avansa, devinea tot mai impresionat de acesta. Trump era implicat și prompt. Avea o formă fizică excelentă. Prezența lui de spirit era chiar mai impresionantă decât cea fizică și părea că umple încăperea, impunea respect. Avea ceva special. Pe de altă parte, părea un tip obișnuit, vorbind la televizor. Dar un tip cu școala vietii, din Queens. După evaluarea lui Bannon, Trump era un fel de Archie Bunker, însă un Archie Bunker foarte concentrat.

– Al doilea lucru extrem de important, a adăugat Bossie, este prezența la vot.

– Cum adică prezența la vot?

– Adică de câte ori ați votat.

– Ce vrei să spui?

– Ei bine, a încercat Bossie să-i explice, sunt niște alegeri primare în Partidul Republican...

– Dar am votat de fiecare dată, l-a întrerupt Trump, plin de emfază. Am votat de fiecare dată, de când aveam 18 sau 20 de ani.

– Incorrect. Știți că există înregistrări publice ale votului.

Bossie, investigator în Congres, avea acces la o sumedenie de înregistrări și de documente.

– Dar nimeni nu știe cum am votat.

– Nu, nu, nu, nu despre cum ați votat e vorba. Ci despre cât de des ați votat.

Bannon își dădea seama că Trump nu cunoștea nici măcar cele mai elementare noțiuni despre politică.

– Am votat de fiecare dată, a insistat Trump.

– Nu-i adevărat. De fapt, ați votat o singură dată la primare, în toată viața, i-a replicat Bossie, citând documentele care atestau asta.

– E o minciună sfruntată! s-a enervat Trump. O minciună sfruntată! Eu am votat de fiecare dată când a trebuit să votez.

– Ați votat la un singur tur de alegeri primare, a repetat Bossie. În 1988, în alegerile primare ale Partidului Republican.

– Da, ai dreptate, s-a răzgândit brusc Trump, schimbându-și declarația la 180 de grade, fără să i se clintească un mușchi pe față. Am votat pentru Rudy.

Giuliani candidase pentru funcția de primar, în alegerile primare din 1989.

– Despre asta e vorba? s-a interesat Trump.

– Da.

– O să trec fără probleme peste aspectul ăsta, a spus Trump.

– Poate că toate lucrurile astea nu contează, dar poate că vor conta, a reflectat Bossie. Dacă vreti să avansați, trebuie să o faceți metodic.

Apoi a venit rândul lui Bannon să vorbească. El a îndreptat discuția către elementele de la baza mișcării Tea Party – în special faptul că aceasta nu agreea elitele. Populismul era pentru americanul de rând, care știa că sistemul este corupt. Mișcarea era orientată contra capitalismului lacom și a înțelegerilor ascunse, făcute pe spinarea și sudoarea muncitorilor.

– Îmi place cum sună. Așa sunt și eu, un popularist, s-a entuziasmat Trump, stâlcind cuvântul.

– Nu, nu, l-a oprit Bannon. Se spune populist.

– Da, da, popularist, a insistat Trump.

Bannon s-a lăsat păgubaș. La început, crezuse că Trump nu înțelesese termenul. Dar poate că Trump îl înțelegea în felul lui – a fi popular cu alții oameni. Bannon știa că „popularist“ era o formă veche, britanică, a cuvântului „populist“, formă destinată publicului larg, nu celui intelectual.

După o oră de discuții, Bossie și-a amintit:

– Ar mai fi o altă chestiune importantă.

– Care anume? a întrebat Trump, arătându-se ușor îngrijorat.

– Păi... 80% din donațiile pe care le-ați făcut au mers către democrați.

Pentru Bossie, aceasta era cea mai mare slăbiciune politică a lui Trump, deși nu o spunea fățiș.

- Ăsta e un rahat!
- Nu, astea sunt datele publice, l-a contrat Bossie.
- Ce? Există date în privința asta? a întrebat Trump, sincer uimit.

- Da, fiecare donație pe care ați făcut-o a fost consemnată.

Dezvăluirea publică a tuturor donațiilor politice reprezenta standardul în politica americană.

- Am fost mereu undeva la mijloc, a spus Trump, insistând să arate că donațiile lui se îndreptaseră către candidații ambelor partide.

- În realitate, unora le-ați dat ceva mai mult... Ați făcut 80% din donații către democrați. În Chicago, Atlantic City...

- Am fost obligat să fac asta! a exclamat Trump. Ticăloșii de democrați conduc toate orașele astea. Vrei să construiești acolo? Trebuie să-i ungi pe toți. Âștia sunt oamenii care au venit la mine...

- Ascultați-mă, l-a întrerupt Bannon, cred că știu ce vrea Dave să spună. Dacă aveți de gând să candidați cu susținerea mișcării Tea Party, trebuie să știți ce anume nu le convine lor. Nu le convin tipii ca Donald Trump, care au înțelegeri ascunse.

- O să mă descurc cu asta, a spus Trump. Totul e corupt. E un sistem corupt. Tipii âștia mă agasează de ani de zile. Eu nu vreau să dau șpăgi. Dar toți sunt coruți. Dacă nu le scrii un cec... În Queens există un politician cu state vechi, un tip bătrân, cu o bâtă de baseball. Ajungi acolo și trebuie să-i dai ceva - de obicei, bani lichizi. Dacă nu-i dai nimic, nu obții nimic. Nu poți construi nimic. Dar dacă ajungi la el și îi lași un plic, se întâmplă minuni. Așa merg lucrurile. Însă pot rezolva asta.

Bossie i-a explicat că are un plan bine stabilit.

- Aici este vorba despre mișcarea conservatoare. Tea Party o să dispară aşa cum a apărut. Populismul vine și pleacă. Dar

mișcarea conservatoare a fost de neclintit de la Goldwater încoace.

În al doilea rând, Bossie îi recomanda lui Trump să candideze ca și cum ar fi vizat funcția de guvernator doar în trei state - Iowa, New Hampshire și Carolina de Sud. Acestea erau primele runde preelectorale sau statele primare.

- Candidați și încercați să păreți cât mai mult unul de-al lor, ca și cum ați vrea să le fiți guvernator.

Cei mai mulți candidați făceau greșeala uriașă de a candida în 27 de state în același timp.

- Vă înscrieți în trei curse electorale pentru funcția de guvernator și veți avea un excelent punct de pornire. Vă concentrați doar pe acestea trei. Încercați să faceți aici o impresie bună. Si celealte vor veni de la sine.

- Pot să obțin nominalizarea, a spus Trump. Pot să-i înving pe tipii ăia. Nu-mi pasă cine sunt ei. Mă descurc. Pot să am grija de toate celealte aspecte.

Fiecare poziție putea fi revăzută, renegociată.

- Sunt pro-viață, a repetat Trump. O să încep în forță.

- Iată ce trebuie să faceți, i-a explicat Bossie. Va trebui să semnați cecuri individuale pentru congresmeni și senatori; o să coste între 250 000 și 500 000 de dolari. Toți vor veni aici. Priviți-i în ochi, strângeți-le mâna și oferiți-le câte un cec. Fiindcă avem nevoie de repere. Trebuie să vă vedeți față în față cu tipii âștia, pentru că trebuie să știe cine sunteți. Mai târziu, ei vor fi cel puțin o poartă de acces, prin care vă veți construi relații. O să le spuneți: „Poftim, acest cec este pentru tine. Suma maximă acceptată din partea unui candidat federal - 2 400 de dolari“. Trebuie să fie cecuri individuale, bani oferiți direct pentru campania lor, ca ei să știe că sunt de la Donald Trump, personal. Si atunci republicanii vor ști că aveți intenții serioase în privința asta.

Banii, i-a atras atenția Bossie, erau esențiali în arta politiciei, mai ales pentru candidații la președinție.

– Mai târziu banii ăștia vă vor aduce dividende uriașe. Tar banii trebuiau oferiți candidaților republicanii dintr-o serie de state unde confruntarea electorală era intensă, precum Ohio, Pennsylvania, Virginia și Florida.

Mai mult decât atât, Bossie a adăugat:

– Va trebui să scrieți o carte despre politică. O carte în care să vă prezentați convingerile personale despre America și despre politică.

A urmat apoi un amplu expozeu al lui Bannon despre China și despre cum eforturile acestei țări reușiseră să le ia americanilor locurile de muncă și banii. Era obsedat de această amenințare.

– Ce crezi? l-a întrebat mai târziu Bossie pe Bannon.

– Chiar m-a impresionat tipul, a răspuns Bannon. Cât despre candidatura lui la președinție... zero șanse. În primul rând, din cauza celor două acțiuni importante pe care ar trebui să le facă. Ticălosul ăsta n-o să scrie nici un cec. Nu e genul. Doar semnează pe spate când cecurile ajung la el, sub formă de plăți. A fost bine că i-ai spus, fiindcă n-o să facă niciodată asta.

– Dar despre cartea de politică?

– N-o să scrie niciodată aşa ceva. Mai scutește-mă! Înainte de toate, nu i-ar cumpăra nimeni cartea. Întâlnirea cu el a fost o pierdere de timp, mai puțin în privința faptului că tipul e grozav de amuzant.

Bossie a spus că era gata să-l pregătească pe Trump dacă acesta avea să se decidă vreodată să candideze. Trump avea un singur atu: era total detașat de procesul politic.

La plecare, în timp ce mergea alături de Bannon, Bossie s-a pomenit făcând un exercițiu imaginar, pe care șase ani mai târziu majoritatea americanilor aveau să-l facă. Trump nu va candida niciodată. Nu va completa niciodată vreun dosar. Nu-și va anunța niciodată candidatura. Nu-și va completa nici măcar declarația de venituri. E adevărat? Nu va face nimic din toate acestea. Și nu va câștiga niciodată președinția Americii.

– Crezi că o să candideze? l-a întrebat, în cele din urmă, Bossie pe Bannon.

– Nici o șansă! Zero! a repetat Bannon. Mai puțin de zero. Uită-te numai în ce huzur trăiește, omule. Pe bune! N-o să facă niciodată asta. N-o să intre în joc, ar risca prea mulți bani.

Şase ani mai târziu

Este aproape sigur că, dacă evenimentele nu s-ar fi derulat cum vom vedea în continuare, hazardat și irresponsabil, lumea ar fi fost astăzi radical diferită. Donald Trump a acceptat nominalizarea Partidului Republican pe 21 iulie 2016 și cursa lui către funcția de președinte a luat o turnură decisivă la începutul unei dimineți de sămbătă, pe 13 august 2016.

Steve Bannon, care era acum directorul companiei media Breitbart News, stătea pe o bancă din Parcul Bryant, în New York, și răsfoia ziarele – era ritualul lui din fiecare zi de sămbătă. Mai întâi *Financial Times*, apoi a trecut la *The New York Times*.

„Eșecul misiunii de a-l face pe Trump să-și țină gura”¹, titra ziarul, cu litere mari, pe prima pagină. Mai erau trei luni până la alegerile prezidențiale.

„O, Doamne!”, și-a spus Bannon.

Primul act în spectacolul pe care-l reprezintă Bannon este înfățișarea sa – vechea jachetă militară, îmbrăcată peste mai multe tricouri sport cu guler. Al doilea act este comportamentul său – agresiv, stăpân pe sine și zgomotos.

Reporterii care scriseră articolul din *The New York Times* pretindea că se bazau pe 20 de surse republicane anonime, apropiate lui Trump sau având legătură cu campania lui. Articolul îl înfățișa pe Trump ca fiind debusolat, epuizat, tâfnos, inclinat să comită gafe și având probleme cu donatorii republicanii. El se afla într-o situație precară în Florida, Ohio, Pennsylvania și Carolina de Nord, state importante, care aveau să decidă

rezultatul alegerilor. Era un portret neplăcut, dar Bannon știa că tot ce se scria acolo era adevărat. El a calculat că Trump ar fi putut pierde în fața candidatului democraților, Hillary Clinton, poate chiar și la 20 de puncte – în orice caz, la un număr de procente compus din două cifre.

Fără îndoială, Trump era un spectacol mediatic în sine, dar încă nu dispunea de alte resurse față de ce îi oferise Comitetul Național Republican (Republican National Committee – RNC). Bannon știa că pentru Trump campania însemna câteva persoane adunate într-o încăpere – un om care-i scria discursurile și o echipă de recunoaștere formată din aproximativ șase persoane, care programau mitingurile electorale în cele mai ieftine locații, săli de sport sau arene de hochei părăginate de pe tot cuprinsul țării.

În ciuda acestor lucruri, Trump obținuse nominalizarea republicanilor, în fața altor 16 pretendenți, și reprezenta o prezență impunătoare, irreverențioasă și subversivă, capabilă să capteze total atenția națiunii.

Bannon, care pe atunci avea 63 de ani, fiind un absolvent al Școlii de Afaceri de la Harvard, cu opinii naționaliste fervente, care punea America mai presus de orice, a sunat-o pe Rebekah Mercer.

Mercer și familia ei erau una dintre cele mai importante și, în același timp, cele mai controversate surse de finanțare electorală în Partidul Republican, iar banii sunt motorul politicii americane, mai ales pentru republicanii. Familia Mercer nu era foarte bine văzută, din pricina controverselor, dar banii îi asiguraseră un loc la masa greilor. De asemenea, ea detinea o parte a influenței companiei media Breitbart.

– Ce se întâmplă nu e bine deloc, fiindcă noi o să fim învinovați pentru asta, i-a spus Bannon lui Mercer.

Breitbart îi stătuse alături lui Trump în cele mai dificile momente.